UNGAS DIGITALA MINNEN

SLUTRAPPORT: OM ATT BEVARA

DEN DIGITALA SAMTIDEN

THEO ERBENIUS | 2020

Innehåll

INTRODUKTION 3
DET FÖRSVINNANDE NUET 3
VARFÖR JUST UNGAS DIGITALA MINNEN? 4
ANDRA INSAMLINGAR 5
INSAMLINGENS TRE FASER 6
Fas 1 7
Fas 2 7
Fas 3 8
INSAMLAT MATERIAL OCH JURIDISKA ÖVERVÄGNINGAR 9
FAS TRE I PRAKTIKEN 11
Ungas Digitala Minnen på webben 11
Val av verktyg för webbinsamling 13
Urval och insamling av unga företagares digitala minnen 15
Urval enskild näringsverksamhet 15
Urval Ung Företagsamhet (UF-Företag) 18
Sammanfattning enskilda och UF-företag 19
Urval och insamling av material från sörmländska föreningar 20
Insamling av material från Fridays For Future 26
Insamling av frågelistor och arkivuppgifter 27
VAL AV E-ARKIVLÖSNING 29
Archivematica 30
AtoM – Access to Memory 33
SAMMANFATTNING 34
AVSLUTANDE REFLEKTION OM DIGITALT BEVARANDE 34
KÄLLOR 37

INTRODUKTION

Ungas Digitala Minnen, tidigare kallat ”ARKI-VERA-ARKI-VUNGA”, är ett treårigt utvecklingsprojekt förlagt till Arkiv Sörmland som samfinansierats av Region Sörmland och Statens Kulturråd. Projektets övergripande målsättning har varit att samla in och bevara digitala handlingar från unga (ca 18–25 år) sörmlänningar så att framtidens historia även kan berättas utifrån deras perspektiv. I denna rapport, projektets tredje och sista, ser vi tillbaka på projektets utveckling över tid samt presenterar resultat för år tre. Vi kommer bland annat att behandla vilket material som samlats in, hur urvalet har gjorts, samt vilka tekniska lösningar som används för insamling och e-arkivering. För låt oss inte glömma att för att höras i framtidens historia måste man finnas i arkivet.

DET FÖRSVINNANDE NUET

Världen har sett flera revolutionerande skiften, varav jordbruks- och den industriella revolutionen utgör två exempel. Vi är nu mitt uppe i ett sådant skifte, nämligen den digitala revolutionen, varigenom allt större del av våra arbets- och privatliv sker på eller via olika onlinetjänster eller datorprogram. Vi använder inte längre gåspennor och skrivmaskiner, utan e-post och sociala medier, men det finns ingen samlad strategi för hur denna nya samtid skall samlas in och bevaras till kommande generationer. För vi skall inte glömma bort att vårt nu är morgondagens historia, och för att vi inte skall få stora hål i historieskrivningen måste den digitala revolutionen även nå fram till de enskilda arkiven.

Utöver de teknologiska utmaningarna kommer den digitala revolutionen med ytterligare en utmaning, den exponentiellt ökande mängden information som skapas. Enbart under perioden 2017–2018 skapades, enligt tidskriften Forbes[1], nästintill lika mycket information som dessförinnan skapats under mänsklighetens hela historia. Varje dag laddas det upp 500 000 timmar nytt videomaterial till YouTube och 300 miljoner bilder till Facebook. Varje minut skickas 156 miljoner e-brev, och varje sekund hanterar Google 40 000 sökningar, vilket motsvarar 3,5 miljarder sökningar per dag.

Givetvis varken kan eller bör all denna information sparas, men det är viktigt att förstå att de enskilda arkivens situation är långt ifrån hur den var för bara ett decennium sedan, på så vis att vi nu står både inför en kvantitativ och en kvalitativ utmaning. Med en kvalitativ utmaning menar jag helt enkelt att nutidens information nästintill uteslutande skapas, förvaras och konsumeras digitalt via

[1] https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/05/21/how-much-data-do-we-create-every-day-the-mind-blowing-stats-everyone-should-read/ [noterat: 2020-03-26]

datorer och mobiltelefoner, till skillnad från gårdagens analoga pappersvärld. Problemet är dock att många enskilda arkivs bevarandeåtgärder fortsatt är konstruerade och anpassade för en analog, och inte en digital, värld. Dessa problem måste bemötas och lösas, annars är risken påfallande att vi skapar ett svart hål i historieskrivningen inom den enskilda sektorn.

Målet för Ungas Digitala Minnen är att se dessa problem i vitögat och börja skapa lösningar. Det är inte lätt, men varje resa börjar med ett enskilt steg, och detta är vårt. Med det sagt är denna resa långt ifrån avklarad, och de specifika strategier och teknologier som vi använt oss av kommer med all säkerhet att förändras framöver.

VARFÖR JUST UNGAS DIGITALA MINNEN?

Vi har valt att fokusera på att samla in Ungas Digitala Minnen av den enkla anledningen att dagens unga är underrepresenterad i arkiven. För att morgondagens historia skall kunna skrivas även utifrån deras perspektiv är det viktigt att ungas berättelser och engagemang finns sparade i arkivet. Bristen på arkivhandlingar som skapas av nutidens unga personer kan ha flera anledningar. En är att unga engagerar sig allt mindre inom det traditionella föreningslivet (Blomdahl et al. 2014; MUCF 2020), vilket medför att inflödet från denna typ av verksamheter till arkiven successivt avtar. Detta innebär inte att unga engagerar sig mindre idag, men att engagemanget till stora delar äger rum på plattformar som inte per automatik kommer arkiven till del, varav två exempel är hashtag-kedjor och grupper på sociala medier.

Som en del av Ungas Digitala Minnen har vi skickat ut frågelistor för att undersöka unga sörmlänningars användning av sociala medier. En slutsats som går att dra från de insamlade svaren är att många unga inte ser något behov av att arkivera sitt digitala engagemang med anledning av att det redan är sparat på webben. Men problemet är just att webben inte är en säker förvaringsplats sett över tid, och att digitala precis som analoga handlingar måste komma arkiven till del för att kunna sparas säkert och långsiktigt. Utöver problemet med att det saknas inarbetade kanaler mellan ungas engagemang på internet och vad som sparas i arkiven, så kompliceras frågan ytterligare av att många arkivinstitutioner fortsatt inte har strukturer på plats för att kunna hantera och arkivera digitala handlingar.

Utvecklingsprojektet Ungas Digitala Minnen utgör Arkiv Sörmlands strategi för att råda bot på underskottet av unga sörmländska röster i arkiven genom att:

- skapa en infrastruktur för att hantera och arkivera digitala handlingar
- aktivt samla in och arkivera unga sörmlänningar engagemang på den öppna webben

- erbjuda unga sörmlänningar möjligheten att själva lämna in digitala handlingar som foton, texter eller inlägg från sociala medier direkt till arkivet via arkivets hemsida.

En stor del av unga personers engagemang på internet sker via sociala medier, och det har därav varit naturligt för oss på Arkiv Sörmland att fokusera insamlingsarbetet runt denna handlingskategori. Det finns nämligen inget som garanterar att de tjänster varpå dagens unga publicerar och delar med sig av sitt engagemang kommer att finnas kvar i framtiden, och dessa vanligtvis privata och vinstdrivande företag har inget ansvar för att informationen som laddats upp till deras plattformar sparas till framtida generationer. Facebooks grundare Mark Zuckerberg är bland annat känd för mottot: ”Move Fast and Break Things”, och det behöver man inte vara en arkivarie för att förstå att det råder en konflikt mellan ett sådant motto och långsiktigt bevarande. Till skillnad från Mr. Zuckerbergs motto utgörs Ungas Digitala Minnen ledstjärna av: ”Move Fast and Save Things”.

En förklaring till att företag som Google och Facebook blivit så stora är att de, förutom att ha skapat bra tjänster, har dragit nytta av den så kallade nätverkseffekten, det vill säga att nyttan av en vara eller tjänst ökar ju fler som använder den. Till saken hör att denna effekt inte bara går åt ett håll, den kan även leda till att tjänster och varor snabbt faller ur mode och överges. Ett exempel från Sverige är communitysajten LunarStorm som under sin storhetstid 2006 hade 90 000–100 000 unika dagliga besökare, en summa som bara tre år senare hade fallit till 1500 besökare (Wikipedia 2019b). Tjänsten lades sedan ned under augusti 2010. Ett mer nutida och internationellt exempel är hur Google 2019 stängde ned plattformen Google+ för privatpersoner. I tidningen *The Guardian* beskrevs förloppet med följande ord: ”Google is finally closing the social network it set up in an ill-fated attempt to take on Facebook, the company has confirmed. Google+ will be shut down for good on 2 April, with all profiles and pages to be deleted on that day” (The Guardian 2019).

Med det sagt är det inte Arkiv Sörmlands ansvar att ”rädda internet” som ett slags helhet, utan att skapa ett högkvalitativt långsiktigt digitalt arkiv varigenom framtida generationer kan skapa sig en bild av och förstå hur det var att vara ung i Södermanland under 2010-talets slutskede.

ANDRA INSAMLINGAR

Två exempel på betydligt större insamlingar än Ungas Digitala Minnen är *The Internet Archive* och *Kulturarw3*. Den USA-baserade organisationen The Internet Archive har till exempel ställt upp som mål att skapa universell access till all kunskap. Hitintills har de samlat in och arkiverat över 330 miljarder hemsidor, 20 miljoner böcker och texter, 4,5 miljoner ljudinspelningar, 3 miljoner bilder och 200 000 dataprogram. I Sverige har Kungliga Biblioteket drivit projektet Kulturarw3 som samlat in

hemsidor sedan mitten av 1990-talet genom årliga svep av alla .se, .nu och svenskregistrerade .com adresser. Båda dessa webbinsamlingar har till stor del genomförts med hjälp av en crawler vid namn *Heritrix* som utvecklats av The Internet Archive. En crawler är ett slags program som automatiserat "kravlar" runt på internet och sparar ned hemsidor företrädesvis i formatet WARC (Web ARChive)[2], som utgör dagens internationella standardformat för interaktiva webbarkiv.

Nyttan med dessa två insamlingar är givetvis enorm, men det finns även problem med så omfattande insamlingar. Ett sådant är att det lätt uppstår fel, luckor och dåliga kopior vid stora crawls, och i och med att de är så stora finns vanligtvis varken tid eller resurser till korrigeringar. Vårt mål inom Ungas Digitala Minnen är att skapa en mindre men högkvalitativ insamling som kan komplettera dessa jättearkiv med webbmaterial som skapats framförallt av unga sörmländska företagare och föreningsmedlemmar, men även med ett mindre antal bloggar samt arkivpedagogiska uppgifter och frågelistor utförda på sörmländska gymnasieskolor.

Vi kompletterar även dessa "jättar" genom vårt fokus på sociala medier, en handlingskategori som är underrepresenterad i The Internet Archive*'s* och KB:s samlingar bland annat på grund av att crawlern Heritrix inte är rustad för att samla in dynamiskt laddande och JavaScript[3] baserade plattformar såsom Facebook, Instagram med fler. Vi har valt att lägga ett extra fokus på sociala medier inom Ungas Digitala Minnen med anledning av att en väldigt stor del av ungas kommunikation och engagemang äger rum på dessa plattformar, men även just för att det råder sådan stor osäkerhet gällande huruvida de plattformar som finns idag kommer att finnas kvar i framtiden eller inte.

INSAMLINGENS TRE FASER

Ungas Digitala Minnen är som tidigare nämnts ett treårigt utvecklingsprojekt. Grovt sett kan projektet delas upp i tre faser, en för varje år. De två tidigare årens arbete finns utförligt beskrivet i respektive årsrapport[4] [5], men låt oss göra en kort återblick.

[2] https://www.loc.gov/preservation/digital/formats/fdd/fdd000236.shtml [noterat: 2020-03-31]
[3] JavaScript är ett skriptspråk som bland annat kan styra hur material visas eller döljs på en webbplats utifrån besökarnas navigationsval.
[4] Rapport år ett - https://arkivsormland.se/wp-content/uploads/2019/03/Hjelt-2017-Rapport-f%C3%B6rstudie-h%C3%B6sten-2016.pdf [noterat: 2020-03-31]
[5] Rapport år två - https://arkivsormland.se/wp-content/uploads/2019/03/Bod%C3%A9n-Rapport-f%C3%B6r-projektet-Ungas-Digitala-Minnen-2019.pdf [noterat: 2020-03-31]

Fas 1

Denna fas leddes av etnologen Pernilla Hjelt, och utgjordes till stor del av en förstudie varunder Hjelt bland annat:

- undersökte sociala medievanor hos personer mellan 18–25 år genom frågelistor och intervjuer
- studerade olika tekniska möjligheter för insamling och långtidslagring av digital kommunikation
- genomförde en omvärldsbevakning över samtidsdokumenterande projekt
- undersökte olika möjligheter till juridikrådgivning
- samt studerade olika strategier för urval och insamling

Sammanfattningsvis skapades under denna period en översiktsbild över unga sörmlänningars användning av sociala medier, samt över hur dessa digitala kommunikationsflöden framöver potentiellt skulle kunna samlas in och bevaras.

Fas 2

Projektets andra fas leddes av etnologen Daniel Bodén. Under denna period:

- genomfördes vidare analyser av unga sörmlänningars kommunikationsvanor
- införskaffades en e-arkivlösning baserad på programvarorna *Archivematica* och *AtoM*
- arbetades det aktivt för att engagera unga sörmlänningar i insamlingsarbetet genom att:
    - bygga en webbplats för informationsspridning
    - kartlägga och kontakta sörmländska bloggare
    - genomföra arkivpedagogiska fältarbeten
    - erbjuda unga sörmlänningar ekonomisk kompensation för att fotografera sin vardag
- slutligen samlades bloggar och vardagsbilder in i samarbete med unga sörmlänningar

Fram till nu hade målet med insamlingen varit att den skulle ske i samarbete med unga sörmlänningar. En slutsats som drogs från projektets två första faser var dock att denna strategi tyvärr inte fungerade i praktiken. Merparten av de unga som vi var i kontakt med var visserligen initialt intresserade, men vanligtvis inte i tillräckligt hög grad för att i praktiken lämna in material till Ungas Digitala Minnen. Med anledning av detta valde vi att byta strategi under den tredje och sista perioden.

Fas 3

Projektets tredje och avslutande fas leddes av författaren till denna text, etnologen Theo Erbenius. Under denna period valde vi att, i likhet med The Internet Archive och Kungliga Biblioteket, ladda ned material direkt från den öppna webben[6]. Med anledning av att Arkiv Sörmland är ett förenings- och företagsarkiv fann vi det naturligt att fokusera på dessa två gruppers verksamheter. I denna rapport har vi lagt fokus på att beskriva det urvals-, insamlings- och e-arkiveringsarbete som ägt rum under projektets tredje fas, men på ett mer översiktligt plan har följande verksamheter bedrivits under perioden:

- Arkiv Sörmlands hemsida har byggts om och uppdaterats med ny information gällande Ungas Digitala Minnen med konkreta instruktioner för hur projektets målgrupp kan spara sina egna webbplatser, bloggar och sociala medieflöden. Vidare har hemsidan uppdaterats med en uppladdningsfunktion varigenom målgruppen kan ladda upp handlingar till arkivet under *creative commons*[7] licenserna CC0, CC BY, CC BY-NC.
- Vi har skapat och samlat in frågelistor och arkivuppgifter från gymnasieskolor i Södermanland, varigenom eleverna givits möjligheten att själva beskriva vilken roll sociala medier spelar i deras liv, samt hur det är att vara ung i dagens Södermanland.
- Under året har vi föreläst om projektet på Södertörns Högskola, samt på Svenska Arkivförbundets (SAF) höstkonferens som 2019 hade *Makten över minnet* som sitt tema. På SAF:s höstkonferens föreläste vi för och kom i kontakt med flertalet andra enskilda arkiv med intresse för digitala insamlingsfrågor och e-arkivering.
- Höjt vår kompetens gällande e-arkivering genom utbildning i programmen Archivmatica[8] och AtoM[9].
- Expanderat vår kunskap gällande metadatasättning av digitala handlingar via CSV-filer.
- Utvecklat en namngivningskonvention för e-arkivet.
- Utvecklat en metod för att extrahera metadata från filnamn samt hur omvandla data via programmet *OpenRefine*[10].
- Samrått med Digisam (Riksantikvarieämbetets samordningssekretariat för digitalisering av kulturarvet)[11] rörande juridiska frågor gällande insamling från webben.

[6] Med den öppna webben avses här det material som finns fritt tillgängligt på internet.
[7] http://www.creativecommons.se/ [noterat: 2020-03-28]
[8] https://www.archivematica.org/en/ [noterat: 2020-03-28]
[9] https://www.accesstomemory.org/en/ [noterat: 2020-03-28]
[10] https://openrefine.org/ [noterat: 2020-03-28]
[11] http://www.digisam.se/ [noterat: 2020-03-28]

- Utvärderat och testat nedladdningsprogram och crawlers som *WPULL, WGET, Webrecorder, Warcworker, Squid Ward* och *Munin*.
- Genomfört urval gällande vilka enskilda företag, UF-företag samt föreningar som material skall insamlas från inom ramarna för Ungas Digitala Minnen.
- Samlat in och e-arkiverat webbaserade handlingar såsom webbplatser och sociala medieflöden från enskilda näringsidkare, UF-företag och föreningar.

INSAMLAT MATERIAL OCH JURIDISKA ÖVERVÄGNINGAR

Under de tre år som Ungas Digitala Minnen bedrivits har vi samlat in ett mångfacetterat material från bland annat företag, föreningar, skolor och privatpersoner. Handlingarna utgörs av en blandning av webbplatser, sociala medier, fotografier, frågelistor och arkivuppgifter. För att skapa en tydlig översiktbild har vi sammanställt det insamlade materialet i följande två tabeller.

Källor	Antal	Procent
Avlönade privatpersoner	3	2,21%
Föreningar	64	47,06%
Företag	64	47,06%
Rörelser	1	0,74%
Folkhögskolor	1	0,74%
Gymnasieskolor	2	1,47%
Högskolor	1	0,74%
Totalt	136	100%

Handlingskategori	Antal	Procent
Bloggar	8	1,84%
Fotodagböcker	3	0,69%
Webbplatser	87	20,00%
Facebook-konton	130	29,89%
Instagram-konton	115	26,44%
LinkedIn-konton	6	1,38%
Twitter-konton	3	0,69%
VSCO-konton	1	0,23%
YouTube-konton	16	3,68%
Spotify-konton (ej musik)	2	0,46%
Arkivuppgifter (text)	21	4,83%
Arkivuppgifter (foto)	6	1,38%
Frågelistor (svar)	37	8,51%
Totalt	435	100%

Tabellen till vänster visar från vilka källor som det samlats in material inom projektet Ungas Digitala Minnen, medan tabellen till höger visar vilka handlingskategorier som det insamlade materialet består av.

Grovt sett kan det insamlade materialet delas upp i två kategorier: 1) handlingar som samlats in via direkta samarbeten, och 2) handlingar som laddats ned från den öppna webben utan något samarbete. Till den första kategorin hör bland annat de sörmländska bloggar och bilder som skickats

in till arkivet från privatpersoner. För dessa handlingar har vi skrivit juridiska avtal som reglerar användningen av det inlämnade materialet.

Ovan visas ett tre bilder som skickats in från en av de privatpersoner som lämnat in material till projektets samlingar.

Ytterligare ett exempel från kategori ett är det samarbete med Åsa Folkhögskola som initierades som en del av Ungas Digitala Minnen, varigenom Arkiv Sörmland samlat in och bevarat skolans instagramflöde för dess utbildning i *Street Dance*[12]. Åsa Folkhögskola har under samarbetets gång även blivit medlemmar i Arkiv Sörmland.

Bilden utgör ett exempel på det material som samlats in från ett instagram-konto tillhörande Åsa Folkhögskolas utbildning i *street dance*.

[12] https://www.instagram.com/asafolkhogskoladance/ [noterat: 2020-03-29]

Slutligen hör även de frågelistor och arkivuppgifter som genomförts på olika gymnasieskolor och högskolor till kategori ett. Användningen av detta material är inte reglerat av juridiska avtal. Istället har elevernas deltagande varit frivilligt, och de inlämnade uppgifterna är anonymiserade både för lärare och arkiv.

Till kategori två hör det material som vi samlat in direkt från olika sörmländska föreningar och företag, samt från rörelsen *Fridays For Future* (även kallad *Skolstrejk för klimatet*). Här har vi i likhet med The Internet Archive och Kungliga Biblioteket i Sverige valt att ladda ned handlingar direkt från den öppna webben. Gällande detta material kvarstår flera juridiska frågetecken, till exempel ifråga om upphovsrätt. Med anledning av detta har vi valt att inte tillgängliggöra materialet förrän alla oklarheter är utredda. För närvarande håller vi på att utreda om vi, i likhet med Kungliga Biblioteket, skulle kunna tillgängliggöra materialet off-line på de datorer som rent fysiskt är belägna i Arkiv Sörmlands forskarsal. Detta är dock en komplex fråga som vi ännu inte har något svar på.

En annan möjlighet är att tillgängliggöra materialet först efter att upphovsrätten löpt ut. Då upphovsrätten gäller 70 år efter att handlingarnas skapare avlidit, skulle denna strategi medföra att det insamlade materialet i värsta fall inte blev tillgängligt via arkivet förrän omkring 150 år från och med nu. Frågan är då om det finns någon nytta i att samla in handlingar om vi som arkiv inte kan garantera att vi kan tillgängliggöra materialet för nutidens publik. Vi tycker det, särskilt med tanke på att materialet redan är tillgängligt för en nutida publik på den öppna webben, samt att materialets verkliga värde först uppstår när vårt nu förvandlats till historia. Sett utifrån detta perspektiv utgör Ungas Digitala Minnen ett slags tidskapsel som skickas från vårt nu till framtida generationer av arkivforskare.

FAS TRE I PRAKTIKEN

Ungas Digitala Minnen på webben

Som ett led i arbetet med Ungas Digitala Minnen under året har vi byggt om och uppdaterat Arkiv Sörmlands hemsida. I samband med det har vi flyttat över och vidareutvecklat det material som tidigare var förlagt till projektets externa webbplats[13]. Vi har även kompletterat arkivets hemsida med ett helt nytt avsnitt om digitalt bevarande.

[13] https://arkivsormland.wordpress.com/ [noterat: 2020-03-31]

På bilden visas hur startsidan för Ungas Digitala Minnen ser ut i dagsläget på Arkiv Sörmlands hemsida.

Som en del av arbetet med den nya hemsidan har vi skapat en uppladdningssida varigenom unga sörmlänningar kan skicka in digitala handlingar direkt till Arkiv Sörmland för e-arkivering. För att göra det möjligt för oss att tillgängliggöra dessa handlingar har vi valt att reglera användningen via öppna *Creative Commons*-licenser som CC0, CC-BY och CC-BY-NC. Kortfattat innebär detta att handlingarnas skapare ger oss tillåtelse att använda de inlämnande handlingarna inom de gränser som regleras av licenserna. CC0 innebär till exempel att handlingens skapare avsäger sig upphovsrätten, medan CC-BY licensen ger oss rätt att fritt använda handlingen under förutsättning att vi alltid uppger vem som är upphovsman. CC-BY-NC fungerar som CC-BY fast med tillägget att handlingen i fråga inte får användas för kommersiella ändamål. För den som vill veta mer om Creative Commons-licenserna rekommenderar vi Internetstiftelsens videopresentation *Vad är Creative Commons?* [14]

[14] https://www.youtube.com/watch?v=Yd9dP3vlOyk&feature=emb_logo [noterat: 2020-03-31]

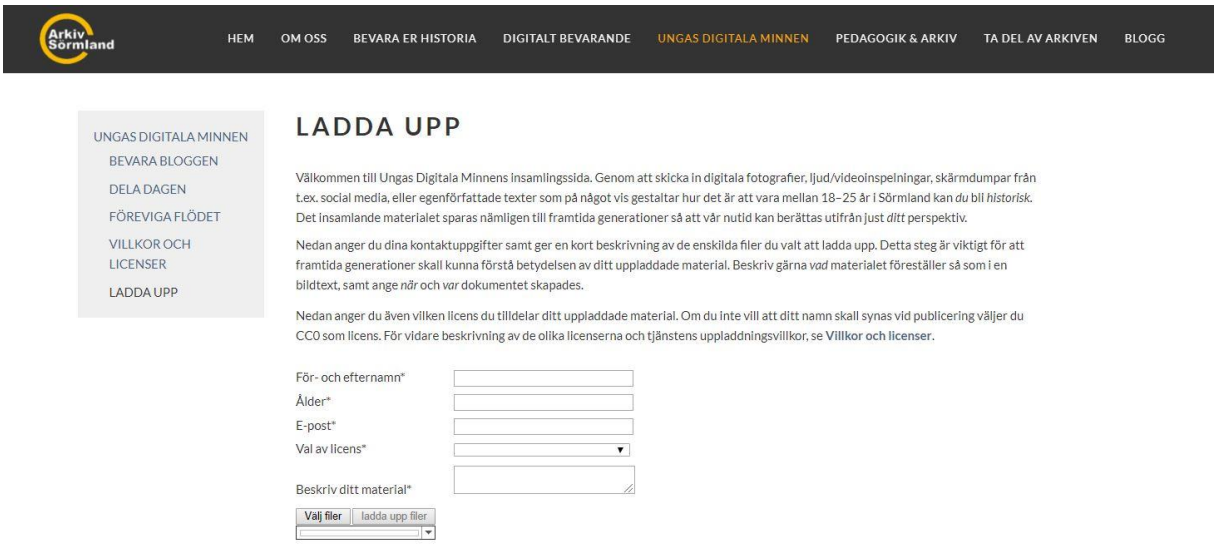

På bilden visas den nya uppladdningssida varigenom unga sörmlänningar kan skicka in digitala bilder, texter eller videos direkt till arkivet.

Som vi ser det är denna typ av kanaler mellan arkiv och medborgare av stor vikt, då det ger i detta fall unga personer möjligheten att dela med sig av sina erfarenheter till kommande generationer. För trots att projektet nu är avslutat, så planerar vi att låta denna kanal finnas kvar. Den är något som vi på Arkiv Sörmland kan berätta om för unga personer när de gör studiebesök i arkivet, eller när vi är ute på skolor och pratar. På så vis finns kan vi fortsatt samla in Ungas Digitala Minnen även efter att projektet formellt avslutats.

Val av verktyg för webbinsamling

Under projektets gång har vi successivt utvecklat våra metoder för att samla in webbplatser och sociala medieflöden. Till en början förlitade vi oss på att helt enkelt ta skärmbilder på de flöden som samlades in, men under den senaste fasen har vi övergått till att skapa interaktiva webbarkiv. Ett interaktivt webbarkiv innebär enkelt uttryckt att arkivkopian består av en hoplänkad och navigeringsbar helhet istället för en samling separata ögonblicksbilder.

Vår initiala förhoppning var att kunna automatisera insamlingen genom att använda en eller ett par olika *crawlers*. Efter att prövat ett antal varianter, som *WPULL, WGET, Warcworker, Squid Ward* och *Munin*, beslöt vi oss dock för att skapa de interaktiva webbarkiven manuellt genom ett program vid namn *Webrecorder*[15], trots att detta medförde en hel del merarbete. Anledningen var att vi aldrig

[15] https://github.com/webrecorder/webrecorder-desktop [noterat: 2020-03-31]

fick de automatiserade metoderna att fungera tillfredställande. Gällande sociala medier så var det till exempel inte ovanligt att enbart kunna ladda ned de senaste 100 inläggen. Ett annat problem var att många av de nedladdade inläggen inte var kompletta, till exempel kunde de bestå av text och kommentarer till en bild som i sin tur inte laddats ned av programmet. Vår förhoppning är dock att fullt ut kunna automatisera webbarkivering framöver för att kunna erbjuda detta som en tjänst till våra arkivbildare, men där vi står idag är detta fortsatt ett manuellt arbete. Sammanfattningsvis har alla Facebook-konton samlats in via *Webrecorder Desktop 2.0.1*, och alla övriga webbplatser och plattformar via *Webrecorder Desktop 2.0.0*

Kortfattat fungerar Webrecorder på sätt och vis som en vanlig webbläsare, med det undantaget att programmet sparar ned de sidor som besökts. Det är viktigt att förstå att enbart det man faktiskt tittar på via programmet sparas ned. Det innebär att insamling måste ske manuellt genom att klicka och scrolla sig igenom alla sidor, bilder, videos och länkande dokument som skall ingå i arkivkopian. Detta är givetvis något som tar tid. För att göra nedladdningsarbetet hanterbart satte vi en gräns om högst 20 minuters nedladdning per webbplats/socialt mediekonto. Denna tid var mer än nog för att kunna spara ned mindre till mellanstora webbplatser och sociala medieflöden. För de riktigt stora webbplatserna samt för vissa sociala mediekonton innebar denna begränsning dock att inte all information har sparats ned. Med det sagt innehåller ändock varje webbarkiv tillräckligt med information för att ge en tydlig bild av respektive företags- och föreningsverksamheter. I de fall som vi arkiverat internetbutiker har vi begränsat arkiveringen av faktiska varor till den första varan inom varje kategori för att ytterligare effektivisera insamlingsprocessen.

Under arbetets gång visade det sig att just Facebook-flöden var särskilt känsliga för hur de arkiveras. Att inom en och samma arkiveringsomgång gå från ett Facebook-kontos *startsida* (varpå alla inlägg visas) till dess *om*-sidan (den sida varpå föreningen/företaget presenterade sig själva) gjorde till exempel att arkivkopian blev korrupt. Detsamma gällde om man öppnade/expanderade inlägg som innehöll mer information än vad som kunde visas på en och samma gång direkt i flödet. Däremot gick det bra att expandera kommentarsfält samt översätta kommentar från till exempel arabiska till svenska direkt via Facebooks inbyggda översättningsverktyg utan att det påverkade arkivkopian negativt. Gällande Facebook så har det även skett små förskjutningar under arbetets gång rörande hur nedladdningsarbetet har gått till med anledning av att vi lärt oss allt mer efter som. Ett konkret exempel på detta är att kommentarsfälten inte expanderats fullt ut under arkiveringen av företagskontona.

Alla webbarkiv som samlats in via Webrecorder är sparade i WARC- format. För att öppna dessa filer behövs ett uppspelningsprogram för webbarkiv, såsom *Webrecorder Player*[16] från *Rhizome* eller liknande.

Urval och insamling av unga företagares digitala minnen

De fem vanligaste företagsformerna i Sverige, enligt verksam.se[17], är *enskild näringsverksamhet*, *handelsbolag*, *kommanditbolag*, *aktiebolag* och *ekonomisk förening*. Utöver dessa alternativ kan utländska bolag öppna *filialer* i Sverige, och bolag som simultant bedriver verksamhet i flera EU-länder kan i vissa fall använda sig av företagsformerna *europeisk ekonomisk intressegruppering (EEIG)* och *Europabolag*. Inom svensk gymnasieskola drivs även så kallade *UF-företag* i syfte att ge: ”ungdomar möjlighet att träna och utveckla sin kreativitet, företagsamhet och sitt entreprenörskap” (Ung Företagsamhet u.å.).

Av dessa företagsformer har vi inom Ungas Digitala Minnen valt att fokusera på företag som bedrivs inom formerna *enskild näringsverksamhet* och *UF-företag*. Anledningen är att det inom dessa företagsformer är möjligt att effektivt identifiera vilka företag som drivs av personer som är yngre än 25 år. Gällande UF-företag sker detta urval närmast per automatik genom att vi valt att fokusera på UF-företag som bedrivs inom den sörmländska gymnasieskolan, det vill säga av personer som är mellan 16–18 år. För kategorin enskild näringsverksamhet går det att särskilja företagare av olika ålder genom företagens organisationsnummer, som inom företagsformen enskild näringsverksamhet är detsamma som ägarens personnummer.

Urval enskild näringsverksamhet

Till att börja med kontaktade vi Statistikmyndigheten SCB och beställde ut en lista över de enskilda näringsverksamheter i Södermanland som bedrivs av personer födda mellan 1994 och 2001, det vill säga av personer inom åldersspannet 18–25 år. Det visade sig finnas 285 enskilda verksamheter som uppfyllde våra kriterier gällande geografi och ålder.

[16] https://github.com/webrecorder/webrecorder-player [noterat: 2020-03-31]
[17] https://www.verksamt.se/fundera/valj-foretagsform [noterat: 2020-03-31]

Bransch	Kod	Antal
Jordbruk, skogsbruk och fiske	A	28
Tillverkning	C	4
Byggverksamhet	F	26
Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	G	62
Transport och magasinering	H	6
Hotell och restaurangverksamhet	I	11
Informations- och kommunikationsverksamhet	J	17
Finans- och försäkringsverksamhet	K	1
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	M	28
Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	N	8
Utbildning	P	4
Vård och omsorg; sociala tjänster	Q	3
Kultur, nöje och fritid	R	23
Annan serviceverksamhet	S	64
Summa		285

Kommun	Antal
Eskilstuna	104
Flen	19
Gnesta	13
Katrineholm	40
Nyköping	48
Oxelösund	8
Strängnäs	27
Trosa	13
Vingåker	13
Summa	285

I tabellen till vänster redovisas branschindelning över de 285 de enskilda näringsverksamheter i Södermanland som bedrivs av personer födda mellan 18–25 år. Tabellen till höger visar verksamheternas fördelning mellan Södermanlands nio kommuner.

I tabellerna ovan kan vi bland annat se att handel och service är de två mest dominanta branscherna, samt att merparten av företagen är etablerade i Eskilstuna, Nyköping, Katrineholm eller Strängnäs, vilka är Södermanlands fyra mest befolkningsrika kommuner. Av intresse är att företagsnamn för enskilda företag per automatik är satt till ägarens för- och efternamn i SCB:s register. För att kunna skilja på privatperson och företag under insamlingsfasen valde vi att fokusera på de företag som även registrerat ett alternativt namn[18] för sitt förtag. Efter detta initiala urval kvarstod 92 bolag.

Nästföljande fas bestod av ett relativt omfattande ”detektivarbete” i syfte att identifiera vilka av dessa bolag som lagt upp information om den egna verksamheten på den öppna webben[19], samt i så fall på vilka plattformar. Det visade sig inte vara helt enkelt att skapa hundraprocentig korrespondens mellan SCB:s register över enskilda företagare och faktiska personer/företag på den öppna webben.

[18] Den namn som under rubriken *FöretagsBen* i SCB:s register.
[19] Med den öppna webben avses här den information på webben som är allmänt tillgänglig.

För att säkerställa att de företag som hittats faktiskt var de som eftersöktes beslöt vi oss för att minst två oberoende faktum måste bekräfta kopplingen mellan sökträff och register. Det är till exempel inte ovanligt att olika personer har samma namn, men om ett webbaserat företag använder sig av samma företagsnamn som i registret, samt att domänen står registrerad på en person med samma personnamn som i registret, så är det betydligt större chans att det är en korrekt träff. Om sedan även telefonnummer överensstämmer mellan företagets kontaktuppgifter och uppgifterna i registret är saken klar. Vad som försvårar detta arbete är att företag ibland använder sig av alternativa namn, telefonnummer och adresser. Det leder till att en del företag helt enkelt har fått strykas från listan då det inte går att säkerställa att det hittade företaget är det som eftersöks. Andra företag har fått strykas från listan av den enkla anledningen att de inte har publicerat några uppgifter om den egna verksamheten på den öppna webben. Efter detta sekundära urval kvarstod de 44 enskilda näringsverksamheter som blev vårt slutgiltiga urval.

Bransch	Kod	Antal
Jordbruk, skogsbruk och fiske	A	1
Tillverkning	C	1
Byggverksamhet	F	3
Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	G	15
Transport och magasinering	H	1
Hotell och restaurangverksamhet	I	0
Informations- och kommunikationsverksamhet	J	2
Finans- och försäkringsverksamhet	K	0
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	M	4
Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	N	2
Utbildning	P	1
Vård och omsorg; sociala tjänster	Q	0
Kultur, nöje och fritid	R	6
Annan serviceverksamhet	S	8
Summa		44

Kommun	Antal
Eskilstuna	12
Flen	3
Gnesta	4
Katrineholm	4
Nyköping	10
Oxelösund	0
Strängnäs	8
Trosa	2
Vingåker	1
Summa	44

I tabellerna ovan presenteras bransch- (till vänster) och kommunfördelning (till höger) över de 44 enskilda näringsverksamheter som samlats in inom Ungas Digitala Minnen.

Urval Ung Företagsamhet (UF-företag)

Urvalsprocessen för UF-företag initierades via eftersökning på Ung Företagsamhets hemsida[20], varpå vi eftersökte ett register över de UF-företag som bedrevs i Södermanland under 2019. Under den första sökrundan hittade vi inget register, så vi kontaktade Ung Företagsamhet i Södermanland och frågade om de kunde dela med sig av dessa uppgifter. De svarade att de inte kunde det, men att vi skulle kunna bli så kallad *partner* med dem genom att betala 15 000 kr/år, och därigenom få tillträde till en mässa varpå eleverna ställde ut sina produkter, få synas som sponsor på Ung Företagsamhets hemsida, samt få skicka ut info till UF-företag i länet via Ung Företagsamhets nyhetsbrev. Med anledning av att vi inte budgeterat för detta var denna väg inte framkomlig.

Vi valde istället att använda de uppgifter som var tillgängliga för oss vid den tidpunkten, och det var en webbsida[21] på Ung Företagsamhets webbplats varpå vinnarna i 2019 års UF Södermanland listades. Totalt handlade det om 22 olika UF-företag, varav 20 företag under insamlingstillfället hade information upplagt på den öppna webben, till exempel i form av webbplatser eller sociala mediekonton varigenom företagets produkter eller tjänster marknadsfördes. Tyvärr saknas branschinformation gällande dessa företag, men de kategorier som UF-företagen tävlade i säger en hel del om företagens inriktning. Första, andra och tredje pris delades ut inom kategorierna: Årets UF-företag; Årets Affärsplan; Årets Vara; Årets Tjänst; Årets Hantverkare; Årets Säljare; Årets Hållbara UF-företag; Årets Innovation; Åres Samhällsentreprenör; Årets Monter; Årets Reklamfilm och Årets Marknadsföring. Inom kategorin Årets Årsredovisning redovisades enbart vinnaren. Sammanfattningsvis beslutade vi oss för att samla in den information som de 20 UF-företagen publicerat gällande sina respektive verksamheter på den öppna webben.

Gymnasium	Kommun	Antal
Europaskolan	Eskilstuna	1
Grillska gymnasiet	Eskilstuna	5
Rekarnegymnasiet	Eskilstuna	1
Nyköpings enskilda gymnasium	Nyköping	3
Nyköpings gymnasium	Nyköping	1
Lindengymnasiet	Katrineholm	2
Europaskolan	Strängnäs	7

De 20 utvalda UF-förtagen hade följande fördelning mellan sörmländska gymnasieskolor och kommuner.

[20] https://ungforetagsamhet.se/ [noterat: 2020-03-31]
[21] https://ungforetagsamhet.se/gymnasium/sodermanland/entreprenorskap-pa-riktigt-2019/vinnare-2019 (numera borttagen från webben, finns dock sparad i Ungas Digitala Minnen)

Sammanfattning enskilda och UF-företag

Totalt utgörs det insamlade materialet från enskilda- och UF-företag av 147 webbarkiv (bestående av en blandning av företagens webbplatser och sociala mediakonton) som samlats in från 64 olika företag. Anledningen till att antalet webbarkiv överstiger antalet företag är att företagarna i genomsnitt använder sig av 2,3 online-plattformar. En intressant observation är att det var vanligare att företagen bedrev sin verksamhet uteslutande via sociala medier istället för via egna webbplatser. Gällande företagens sysselsättning, så har det insamlade materialet en relativt stor variation. Det kan handla om allt från skönhetsvård och gymprodukter, till webbdesign, kommunikation, podcastande, skogsarbete, e-tobak och förebyggande arbete mot mobbing med mer. Webbarkiven i fråga innehåller det material som företagen valt att dela med sig av till den öppna webben via Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, YouTube och VSCO samt företagens egna webbplatser.

I tabellen till vänster nedan har vi slagit samman antal insamlade enskilda näringsverksamheter och UF-företag, samt beräknat det insamlade materialets procentuella fördelning mellan Södermanlands nio kommuner. I tabellen till höger visas antalet invånare per kommun[22], samt vilken procent detta antal utgör av regionens hela befolkning.

Kommun	Företag	Procent
Eskilstuna	19	29,69%
Flen	3	4,69%
Gnesta	4	6,25%
Katrineholm	6	9,38%
Nyköping	14	21,88%
Oxelösund	0	0%
Strängnäs	15	23,44%
Trosa	2	3,13%
Vingåker	1	1,56%
Totalt	64	100%

Kommun	Invånare	Procent
Eskilstuna	106 859	35,91%
Flen	16 585	5,57%
Gnesta	11 365	3,82%
Katrineholm	34 755	11,68%
Nyköping	56 591	19,02%
Oxelösund	11 983	4,03%
Strängnäs	36 544	12,28%
Trosa	13 747	4,62%
Vingåker	9 111	3,06%
Totalt	297 540	100%

Tabellen till vänster visar antal insamlade företag per kommun, och tabellen till höger visar befolkningsmängd per kommun år 2019

Som vi kan se i tabellen till vänster domineras det totala insamlade materialet av företag som har sitt säte i Eskilstuna, Nyköping eller Strängnäs kommun. Ett resultat som till viss del kan förklaras med att

[22] Uppgifterna är hämtade från https://hurvibor.se/lanssidor/sodermanland/befolkning/ [notera: 2020-03-31]

dessa tre kommuner, som vi kan se i tabellen till höger, har den högsta befolkningsmängd i Södermanland.

Urval och insamling av material från sörmländska föreningar

För att kunna samla in digitala minnen som fångar unga sörmlänningars engagemang inom föreningslivet behövde vi först identifiera vilka föreningar som de faktiskt engagerar sig i. Vi valde följande tre strategier för att skapa en översikt av ungas föreningsverksamhet i Södermanland: 1) Söka fram uppgifter i respektive kommuns föreningsregister; 2) Kontakta Sveriges Ungdoms Organisationer (LSU) gällande vilka medlemmar som finns i Södermanland; 3) Söka fritt på internet efter föreningar som drivs eller engagerar personer i åldersspannet 18–25 år. Efter att konstaterat att frisökning på internet skulle vara alltför arbetsintensivt, samt att LSU inte var särskilt intresserade av att samarbeta kvarstod alternativ ett, de kommunala föreningsregisterna.

Som tidigare beskrivits beslöt vi oss för att samla in material från 64 sörmländska företag. I och med att Arkiv Sörmland är ett företags- och föreningsarkiv gjorde vi valet att samla in samma antal föreningar i syfte att ge de två organisationsformerna samma representativitet i det insamlade materialet. Vi satte även som mål att så långt som möjligt samla in samma mängd föreningar från alla kommuner för att ge en såpass bred och rik bild av det sörmländska föreningslivet som möjligt. I Södermanland finns det nio kommuner, vilket innebär att om vi skulle samla in sju föreningar per kommun skulle det totalt bli 63 föreningar, det vill säga en förening mindre än vad vi samlat in företag. För att nå jämvikt mellan antal insamlade föreningar och företag valde vi att samla in ytterligare en förening från Eskilstuna, med anledning av att det är den kommun i länet som både har störst befolkningsmängd (se tabell sid 19) och högst antal registrerade föreningar (se tabell nedan).

Kommun	Föreningar	Procent
Eskilstuna	406	23,03%
Flen	171	9,70%
Gnesta	87	4,93%
Katrineholm	309	17,53%
Nyköping	278	15,77%
Oxelösund	104	5,90%
Strängnäs	230	13,05%
Trosa	77	4,37%
Vingåker	101	5,73%
Totalt	1763	100%

I tabellen redovisas antal registrerade föreningar i varje kommuns föreningsregister

Regionens nio kommunerna använder sig av tre olika plattformar/system för att presentera sina föreningsregister. Det innebär att det är svårt att göra några direkta jämförelser kommunerna emellan då föreningarna presenteras på olika vis i de olika registren, samt att de registreras under olika (men ibland snarlika) huvudkategorier. Sammanfattningsvis använde sig Flen, Gnesta, Nyköping, Oxelösund och Strängnäs av ett gemensamt system, medan Eskilstuna, Katrineholm och Trosa använde ett annat, och Vingåker använde ett tredje. I tabellen nedan har vi ställt upp innehållet i det föreningsregister som listar flest föreningar, Eskilstunas. Givetvis är ingen kommun fullt ut likt någon annan, men tanken är att innehållet i registret åtminstone skall kunna ge en fingervisning om hur föreningslivet i Södermanland ser ut i stort under slutet av 2019.

Föreningskategori	Antal	Procent
Båtklubbar	5	1,23%
Funktionshindrades organisationer	21	5,17%
Försvarsorganisationer	1	0,25%
Hembygdsföreningar	10	2,46%
Hobbyföreningar	16	3,94%
Husdjursföreningar	6	1,48%
Idrotts och friluftsfören	123	**30,30%**
Invandrarorganisationer	38	**9,36%**
Kontaktföreningar	6	1,48%
Kulturföreningar	24	5,91%
Lokalhållande föreningar	2	0,49%
Musik- och Körföreningar	29	**7,14%**
Natur och miljö	7	1,72%
Nykterhetsorganisationer	6	1,48%
Pensionärsorganisationer	28	6,90%
Politiska Ungdomsorganisationer	3	0,74%
Religiösa organisationer	13	3,20%
Röda Korsorganisationer	3	0,74%
Samarbetsorganisationer	10	2,46%
Scoutorganisationer	8	1,97%
Skolor	0	0%
Studieförbund	8	1,97%
Teaterföreningar	4	0,99%
Övriga organisationer	28	6,90%

Tabellen visar en översiktbild över branschindelningen för de föreningar som är registrerade i Eskilstuna kommuns föreningsregister.

Låt oss nu övergå till att beskriva själva urvalsprocessen varigenom vi valde ut vilka 64 av de 1763 möjliga föreningarna i regionen som skulle inkluderas i Ungas Digitala Minnens insamling. Registren är konstruerade på så vis att det går att söka/lista fram föreningar på namn och föreningskategori. I några kommuners register gav sökordet ”ung” ett initialt lovande resultat i och med att det på så vis gick att sålla ut alla föreningar som använder sig av ordet ”ung” i sitt namn. Nackdelen med denna metod var att den enbart fungerade i ca en tredjedel av alla register, att den gav ett överdrivet fokus på barn och ungdom (projektets målgrupp är personer i åldern 18–25 år), samt att resultaten tenderade att komma från ett fåtal föreningskategorier såsom politiska eller religiösa ungdomsförbund. Utöver att det visade sig svårt att reducera antalet föreningar genom enkla namnsökningar, kunde vi konstatera att det var svårt att överhuvudtaget identifiera vilka föreningar som i huvudsak engagerar personer mellan 18–25 år.

Efter att studerat kommunregistren, samt gjort vissa stickprovssökningar, kom vi fram till att om vi bortser från idrottsföreningar samt ungdomsföreningar med politisk eller religiös inriktning så tenderar föreningarna i de kommunala registren att *antingen* engagera pensionärer, barn, eller alla åldrar tillsammans. Utifrån den utgångspunkten kan målet inte vara att finna föreningar som enbart engagerar personer som är mellan 18–25 år, utan istället föreningar som bland annat engagerar 18–25 åringar, och det till en så stor del som möjligt.

Denna uppgift underlättas dessvärre inte av att unga personers engagemang inom föreningslivet befinner sig i en dalande trend. I det översta diagrammet på sid 23, som är hämtat från Myndigheten för ungdom- och civilsamhällsfrågor rapport ”Ungas rätt till en meningsfull fritid” (MUFC 2020), redovisas hur medlemskapet inom svenskt föreningsliv minskat under åren 2007 till 2018 uttryckt i procent för åldersgrupperna 16–25, 16–19 år och 20–25 år.

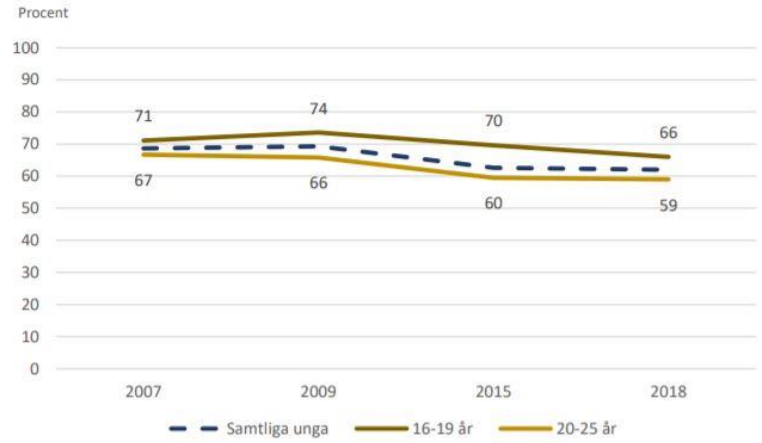

Källa: MUCF:s nationella ungdomsenkät.

Fotnot: Observera att året 2012 saknas i tidslinjen, frågan om medlemskap i förening fanns inte med i nationella ungdomsenkäten det året.

FIGUR 5.2 Andelen som uppger att de är medlem i minst en förening, åldersgrupperna 16–19 år, 20–25 år samt 16–25 år, 2007–2018. Procent.

Diagram hämtat från: MUCF (2020), 37

Utöver det minskande engagemanget i absoluta tal, så engagerar sig de unga som är kvar i föreningslivet allt mindre ju äldre de blir enligt MUCF, något som redovisas i diagrammet nedan.

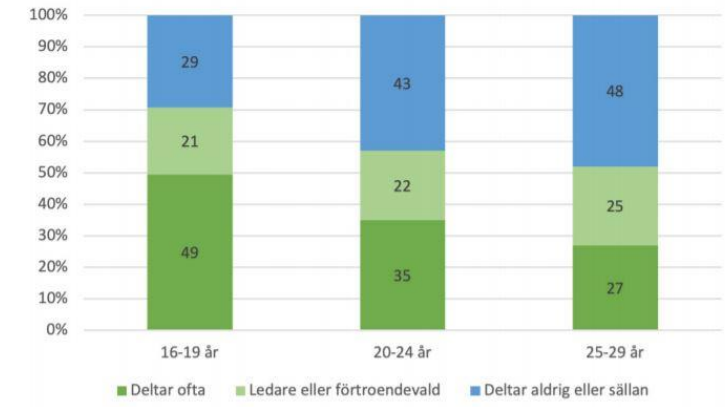

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

FIGUR 2.3 Medlemmars deltagande i föreningsaktivitet över åldersgrupper, 16–29 år, 2018. Procent.

Diagram hämtat från: MUCF (2019), 17

Låt oss nu övergå till att beskriva hur vi faktiskt gick till väga för att identifiera de föreningar som faktiskt engagerar personer inom åldersspannet 18–25 år. Med anledning av att det skulle vara alltför tidsödande att direkt studera alla 1763 föreningar innan urval, så valde vi istället att fokusera på de

föreningskategorier vari 18- till 25-åringar engagerar sig till största del. För att avgöra vilka dessa kategorier var lät vi oss guidas av rapporten *Fokus 14* (MUCF 2014) vari *Myndigheten för ungdom- och civilsamhällsfrågor* bland annat undersökt just denna fråga. Rapportens resultat i frågan är sammanställt i följande diagram.

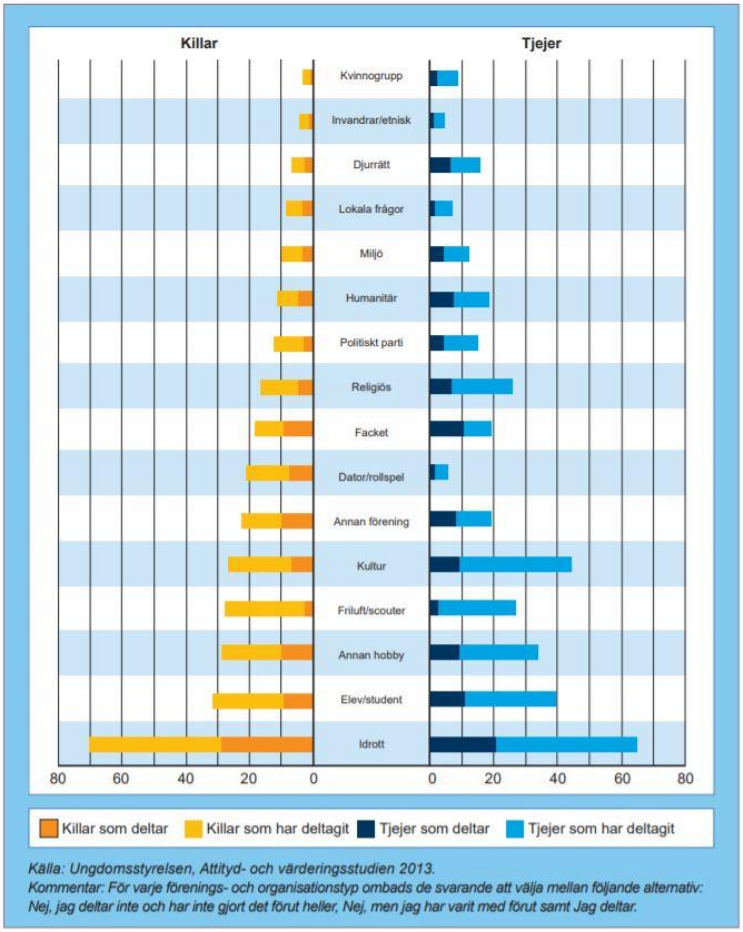

Figur 3.3 Andel som deltar eller har deltagit i möten eller aktiviteter i föreningar eller organisationer, efter kön, 16–29 år, 2013. Procent.

Diagram hämtad från: MUCF (2014), 66

Utifrån rapporten kan vi konstatera att idrott är den absolut vanligaste kategorin att engagera sig inom, men att det även är relativt vanligt att personer i åldern 16–29 år engagera sig i föreningar/organisationer som ägnar sig åt friluftsliv, kultur, dator/rollspel, religion, politik samt humanitära- och/eller miljöfrågor. De föreningskategorier som användes i Myndigheten för ungdom- och civilsamhällsfrågors rapport korresponderar inte fullt ut mot dem som används i de olika kommunala registren i Södermanland, men de ger ändock en tydlig fingervisning om vilka områden som engagerar unga personer i Sverige. Med dessa uppgifter som grund började vi nu aktivt

kontrollera vilka föreningar inom dessa områdesfält som har någon verksamhetsinformation på den öppna webben samt om de i engagerar personer inom åldersspannet 18–25 år.

För att skapa variation i det insamlade materialet ställde vi upp som mål att samla in så brett som möjligt inom de identifierade föreningskategorierna. Annorlunda uttryckt var målsättningen att skapa en rik blandning mellan föreningar som engagerar kvinnor såväl som män, inrikes- såväl som utrikesfödda, samt om möjligt lägga ett extra fokus på hbtq[23]-föreningar och föreningar som engagerar personer med olika typer av funktionsvariationer. Dessa mål visade sig inte vara fullt ut realiserbara, men de fungerade ändock som en ledstjärna under urvalsprocessen. För att minimera risken för att det slutgiltiga urvalet skulle komma att domineras av ett fåtal stora och geografiskt spridda föreningar, som till exempel religiösa- eller politiska ungdomsorganisationer, beslöt vi oss för att varje föreningsverksamheter enbart fick samlas in från en kommun även om de bedrev verksamhet i flera.

	Eskilstuna	Flen	Gnesta	Katrineholm	Nyköping	Oxelösund	Strängnäs	Trosa	Vingåker	Summa	Procent
Bräd/dataspel	1							1		2	3,13 %
Djur (häst/hund)		1				1			1	3	4,69 %
Frilufts/scouter				1	1			1		3	4,69 %
HBTQ			1					1		2	3,13 %
Idrott	3	3	4	3	1	4	1	4	6	29	45,31 %
Invandring/integration	1	1		1	1	1				5	7,81 %
Kultur	1	1	2			1	1	2		8	12,5 %
Motorsport		1		1			1	1		4	6,25 %
Politik	1						3			4	6,25 %
Religion					1		1			2	3,13 %
Ungdomsverksamhet	1			1	3					4	6,25 %
Summa	8	7	7	7	7	7	7	7	7	64	100 %

I tabellen visas en sammanställning över de insamlade föreningarnas verksamhetsområden samt över vilka föreningskategorier som samlats in från respektive kommun.

Som vi kan se är idrott den absolut vanligaste föreningskategorin inom det insamlade materialet. Med tanke på att kategorin rymmer ca 45 % av det utvalda föreningarna är det befogat att närmare beskriva detta material. Föreningarna i fråga erbjuder tillsammans aktiviteter inom följande 21

[23] HBTQ – ”Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter” (https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/begreppsordlista/: noterat: 2020-03-31)

idrottskategorier: ishockey; gymnastik; skateboard; gym; badminton; friidrott; fotboll; tabata; judo; tennis; orientering; innebandy; boxning; armbrytning; vollyboll; slalom; cykling; golf; beachboll; skytte och Taekwon-do. Merparten av dessa föreningar sprider information om verksamheten på egna webbplatser såväl som via sociala medier, varpå det går att följa träningsupplägg, tävlingar, gruppresor med mera via en kombination av text, bild och video.

Från de utvalda 64 föreningarna har vi samlat in och arkiverat totalt 202 webbarkiv. Materialet har samlats in från den öppna webben, och utgörs av föreningarnas egna webbplatser samt deras Facebook, Instagram och YouTube-konton. Det innebär att varje förening i snitt använde sig av ca 3,2 webbplattformar i form av webbplatser och/eller sociala mediekonton. Denna summa är ca 39 % högre än för gruppen södermanländska företag, som använde sig av 2,3 webbplatsformar i snitt. Denna skillnad skulle kunna förklaras med de insamlade föreningarnas brokighet och bredd. Det är nämligen inte ovanligt att en och samma förening erbjuder olika aktiviteter (till exempel fotboll och innebandy), alternativt kan samma aktivitet sysselsätta olika grupper inom samma förening. Till exempel är det vanligt att damlag och herrlag inom en och samma förening har olika sociala mediekonton varigenom man kan följa de respektive lagens träningspass, team-building resor och tävlingar. En annan skillnad mellan företags och föreningars användning av sociala medier är att föreningarna till största del använde sig av Facebook och Instagram samt i vissa fall YouTube, medan företagen även använde sig av sociala medieplattformar som Twitter, LinkedIn och VSCO[24]. Varför det är på så vis vet vi inte, men en trolig förklaring för LinkedIn är att plattformen främst är riktad mot just företagare. Gällande Twitter är en möjlig förklaring att föreningarna jobbade mestadels lokalt, medan de företag som använde Twitter vanligtvis marknadsförde sig nationellt såväl som internationellt. Det är svårt att se några mönster runt användningen av VSCO med anledning av att plattformen enbart användes av en företagare. Med det sagt var företagaren i fråga en framgångsrik idrottare, och därav skulle personens användning av plattformen kunna vara kopplad till sponsor och/eller reklampengar.

Insamling av material från Fridays For Future

Slutligen har vi under året även samlat in material från den globala rörelsen *Fridays For Future* (även känd som *Skolstrejk för klimatet*). Rörelsen, som initierades av den svenska miljöaktivisten Greta Thunberg den 20 augusti 2018, har som mål att: ”Håll[a] den globala temperaturökningen under 1,5 ° C jämfört med förindustriella nivåer [samt att världens länder följer] Parisavtalet och säkerställ[a]

[24] VSCO – en applikation för bildredigering på mobiltelefoner med ett instagram-liknande bildflöde kopplat till tjänsten varigenom man ladda upp, visa och beskriva sina bilder.

klimaträttvisa" (Fridays for Future 2020). Vad som är särskilt intressant med denna rörelse i relation till Ungas Digitala Minnen är att den utgör ett utmärkt exempel på såväl ungas engagemang i vår tid som på hur sociala medier gör det möjligt att koordinera människor och protester på en helt annan skala än tidigare. Enbart under klimatstrejkerna i september 2019 (*Global Week for Future*) anordnades globalt över 4500 protester i över 150 länder. "Protesterna den 20 september var troligen de största klimatstrejkerna i världshistorien. Arrangörerna rapporterade att över 4 miljoner människor deltog i strejker världen över" (Wikipedia 2019a).

Inom ramarna för Ungas Digitala Minnen har vi samlat in sociala mediekonton från rörelsens lokalavdelningar i Nyköping och Eskilstuna. I och med att rörelsen är global och engagerar många unga människor har vi valt att i detta fall komplettera det regionala perspektivet med det nationella och globala genom att även samla in material från rörelsens sverigeavdelning (Fridays For Future Sweden) och dess internationella avdelning (Fridays For Future International). Det insamlade materialet består av tre Facebook och Instagram-konton, ett YouTube-konto samt en webbplats.

Insamling av frågelistor och arkivuppgifter

Under året har vi samarbetat med en sörmländsk gymnasieskola i syfte att skapa en fördjupad bild av ungas användande av social media, samt för att ge unga personer möjligheten att med egna ord få berätta om hur det är att vara ung i dagens Södermanland. Gymnasieeleverna fick två uppgifter, varav den ena var att svara på en frågelista gällande deras användning av sociala medier. Den andra uppgiften gick ut på att skicka en slags digital flaskpost till framtidens arkivforskare via Arkiv Sörmlands e-arkiv, i syfte att förklara och förtydliga för dem hur det faktiskt var att vara ung i Södermanland under 2010-talets slutskede. Deltagandet har varit helt frivilligt och alla elever är anonymiserade. Gällande frågelistan så bestod den av följande 14 frågor:

- Hur ofta under en dag använder du sociala medier?
- Berätta varför du använder/inte använder sociala medier.
- Hur kommer det sig att du använder just de du använder dig av? Varför inte andra?
- Hur upplever du sociala medier? Berätta för oss.
- Hur påverkar sociala medier din vardag?
- Vem/Vilka kommunicerar du med på sociala medier?
- I vilket socialt media kommunicerar du med vem?
- Brukar du spara material från dina konton, till exempel texter eller bilder?
- Berätta varför du sparar eller inte sparar.
- Om du sparar, vad sparar du och var förvarar du materialet?

- Hur förhåller du dig till att vara offentlig och/eller privat på sociala medier?
- Har du funderat på att avsluta ett eller flera av dina sociala mediekonton? Om så, varför?
- Vad ser du som fördelarna respektive nackdelarna med att använda social media?
- Vilka är de fem webbplatser som du använder/besöker mest frekvent?

De insamlade svaren visar att det finns både stora likheter och skillnader mellan hur unga personer uppfattar och använder sig av sociala medier. Många använde sig till exempel av Facebook och textmeddelanden (sms) för att kommunicera med äldre människor och släktingar, medan Snapchat och Instagram vanligtvis användes för att kommunicera vänner emellan. Vissa ansåg sig inte påverkas nämnvärt av sociala medier, medan andra betonade negativa aspekter som nätmobbing samt känslan av att inte riktigt finnas till om man inte deltar i vad som händer på sociala medier. Några valde att spara favoritinlägg i sina mobiltelefoners bildbibliotek eller genom att använda sig av Instagrams och Snapchats inbyggda sparfunktioner, men många såg det som onödigt att spara inlägg och bilder med anledning av att dessa redan var sparade på de sociala medieplattformar där de publicerats.

Låt oss nu avsluta detta avsnitt med att ge några konkreta exempel på de svar som samlats in via Ungas Digitala Minnens frågelista. I punktlistan nedan visas fyra inkomna svar som tillsammans ger en bra översiktbild över de svar som inkommit på frågan: Hur påverkar sociala medier din vardag?

- Sociala medier påverkar inte mig så mycket, folk vill få det att se ut som att ungdomar påverkas negativt av dem men pratar aldrig om de positiva effekterna.
- De tar upp en stor del av mitt liv, och det är både positivt och negativt. Jag tycker att det är den bästa tiden på dygnet när jag kan lägga mig ner i sängen och titta på youtube i 1 - 2 timmar. Men jag förstår ju att jag stänger mig ute från omvärlden
- Sociala medier påverkar mig varje dag. Jag kollar flödet minst en gång i timmen. Sociala medier tar […] din och andras tid. Du prioriterar annat. Vi ser normer i sociala medier, normer som påverkar oss i samhället. […] Du kan bland annat se vad som är den senaste trenden och se var som är fult och fint. Normer om kroppsstorlekar, maskulinitet, femininitet. Detta är en stor påverkan på mig. Alla små ord och texter sätter sig i bakhuvudet och det kan bilda en osäkerhet i en.
- Jag vet inte riktigt hur de sociala medierna påverkar min vardag då det i dagens samhälle typ är ungdomars vardag. Idag gör vi nästan ingenting utan våra telefoner som vi kollar alla sociala medier på.

Låt oss nu övergå från att diskutera de insamlade handlingarna i sig till att beskriva den e-arkivlösning varigenom det material som samlats in via Ungas Digitala Minnen kommer att sparas till framtida generationer.

VAL AV E-ARKIVLÖSNING

För att det insamlade materialet skall kunna förvaras säkert över långa tidsperioder har vi som en del av Ungas Digitala Minnen upprättat en e-arkivlösning för långsiktigt digitalt bevarande. I detta avslutande kapitel kommer vi att presentera den lösning som vi valt samt översiktligt beskriva funktioner och arbetsordning. Med tanke på att många arkiv i Sverige inom en inte alltför avlägsen framtid kommer att behöva göra strategiska val gällande vilken e-arkivlösning som de skall satsa på, så inleds detta kapitel med några råd gällande val av system för långsiktigt bevarande.

Vid val av e-arkivlösning är vår rekommendation att välja en plattform som uppfyller följande fyra kriterier:

- Utgör en *Open-source* (öppen källkod) produkt
- Används av stora etablerade aktörer
- Är baserat på internationella standarder gällande datahantering och metadata
- Har en integrerad exitstrategi

Låt oss gå igenom dessa fyra kriterier var och en för sig. 1) Att ett program är byggt med öppen källkod innebär att koden är allmänt tillgänglig samt att den inte ägs av ett företag. Detta medför två stora fördelar. Till att börja innebär det att vi som arkiv inte behöver betala dyra licenskostnader. För det andra minskas konkursrisken i och med att koden inte ägs och förvaltas av *ett* företag. 2) För att detta skall fungera i praktiken är det dock viktigt att den valda e-arkivlösningen används av ett flertal företrädesvis stora aktörer. För vad hjälper det om programmet består av öppen källkod om det inte finns en stabil användarbas? Det handlar helt enkelt om att sprida ut sina risker, eller annorlunda uttryckt om att inte lägga alla ”ägg” i samma korg. 3) Vidare är det viktigt att e-arkivlösningen använder sig av allmänt accepterade och internationella standarder, som OAIS[25] (*Open Archival*

[25] https://en.wikipedia.org/wiki/Open_Archival_Information_System [noterat: 2020-03-30]

Information System) för datahantering samt ISAD(G)[26], PREMIS[27] och/eller Dublin Core[28] för hantering av metadata. Det man vill undvika är bygga in sig i ett system som inte kan kommunicera med andra system. För hur mycket vi än vill göra rätt val här och nu så varar inget för evigt, och när väl systemet behöver bytas är det viktigt att den data man vill exportera kan tolkas av andra system. 4) För att minimera inlåsningsrisken är viktigt att enbart använda sig av e-arkivlösningar som från början kommer med inbyggda exportmöjligheter.

Givetvis ser alla arkivs situation olika ut, och därav våra kravställningar, men om man utgår från dessa fyra kriterier går det att komma en bra bit på vägen mot att välja en säker e-arkivlösning. Vi har själva valt en e-arkivlösning som består av programmen Archivematica och AtoM (Accesss to Memory). De är *open-source*; används av institutioner som Kungliga Biblioteket, Förenta Nationerna (FN), UNESCO och Världsbanken; de bygger på OAIS-modellen; använder internationella metadatastandarder och har inbyggda exportmöjligheter. Låt oss nu kort presentera dessa två programvaror.

Archivematica

Archivematica kan enklast beskrivas som en digital version av det analoga arkivets depå. Utöver att utgöra den plats vari handlingarna sparas, så är det även här som de insända filerna kontrolleras så att de inte är korrupta, att de inte innehåller något virus, samt att de är sparade i format som bedöms hållbara över tid. Dessa steg görs via ett flertal så kallade microtjänster.

[26] https://www.ica.org/sites/default/files/CBPS_2000_Guidelines_ISAD%28G%29_Second-edition_EN.pdf [noterat: 2020-03-30]
[27] https://www.loc.gov/standards/premis/v3/premis-3-0-final.pdf [noterat: 2020-03-31]
[28] https://dublincore.org/resources/userguide/ [noterat: 2020-03-30]

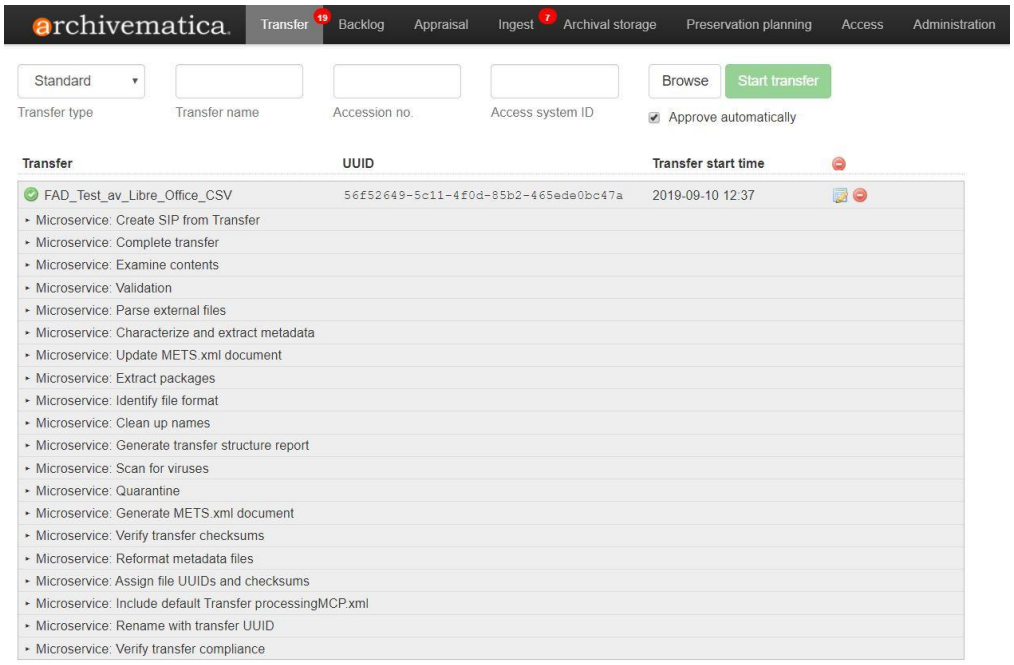

På bilden visas hur Archivematicas grafiska gränssnitt ser ut under uppladdningsprocessen.

I det svarta fältet högst upp i bilden kan vi se programmets huvudmeny, varigenom uppladdning, administration och bevarandehantering hanteras under separata avsnitt som *transfare, ingest, administration, preservation planning* i enlighet med OAIS-modellen. I bildens stora grå fält listas alla de microtjänster som programmet stegvis går igenom i samband med uppladdning av handlingar till e-arkivet. Låt oss nu kort gå igenom de mest centrala microtjänsterna för att på så vis nå en större förståelse för vad som händer "under ytan" när digitala handlingar laddas upp till Archivematica.

- **Verify** – Detta steg går ut på att kontrollera om filerna är i bra skick eller om de är korrupta. Detta görs genom att kalkylera checksummor och jämföra dessa mot ett sparat värde. Annorlunda uttryckt så räknas checksummor fram genom bestämda matematiska procedurer, varefter det går att kontrollera om det skett några förändringar på bit-nivå i filen genom att upprepa beräkningen och jämföra om de resulterande checksummorna överensstämmer med varandra eller inte.
- **Identify** – Under detta steg identifieras handlingarnas olika format. För detta används inte filernas filtillägg såsom .jpeg, .docx med fler, utan så kallade *Magic Numbers.* Alla format har nämligen ett alldeles unikt "tumavtryck" uppbyggt av de första (eller i vissa fall sista) ettorna och nollorna i filens kod. För att göra denna identifikation använder sig *Archivmatica* av programmen *Siegfried* och/eller *Fido*. Dessa program jämför filernas unika fingeravtryck med

externa databaser över filtyper såsom *PRONOM* som skapats av *The National Archives* i Storbritannien, eller amerikanska *FDD* som sammanställts av *Library of Congress*.

- **Characterization** – Characterization är en benämning på den process varigenom *Archivmatica* extraherar teknisk metadata från de filer som arkiveras. Under detta steg använder sig *Archivmatica* av programmet *FITS* som ett generellt verktyg, *MediaInfo* för ljud och video, samt *EXIFdata* för bilder. Den extraherade datan skrivs sedan in i arkivpaketets (det digitala arkivets motsvarighet till det analoga arkivets arkivbox) METS-fil[29] vari den blir tillgänglig för människo- och maskinläsning.
- **Validation** – Filvalidering är namnet på den process varigenom *Archivmatica* kontrollerar om filen överensstämmer med hur filer inom samma kategori skall vara konstruerade. I detta steg kontrolleras med andra ord om de svar som togs fram via identifieringssteget stämmer eller inte. Denna ”kontrollräkning” görs via ett program vid namn *JHOVE*, som jämför filernas faktiska uppbyggnad mot särskilda specifikationer för hur filer av det identifierade slaget skall vara uppbyggda.
- **Normalization** – Normalisering är namnet på den process varigenom de uppladdade filerna konverteras till format som bedöms vara långsiktigt hållbara. Det kan till exempel handla om att spara om fotografier från formatet JPEG till formatet TIFF med anledning av att TIFF till skillnad från JPEG inte komprimerar bilder på ett destruktivt vis. Man bör dock ta i beaktande att ingen vet hur framtiden faktiskt kommer att bli, så är det viktigt att förstå att vilka format som bedöms vara långsiktiga kan förändras över tid. Det bästa man kan göra i nuet är att minimera sina risker genom att göra välinformerade och strategiska formatval. För mer information och konkreta råd gällande val av format rekommenderar vi er att besöka *Cornell University Library*[30] och *The Library of Congress*[31] webbplatser.
- **Describe** – Via detta steg förs beskrivande metadata in i METS-filen, till exempel i form av *Dublin Core* och/eller *PREMIS Rights*.
- **Package** – Via detta steg packas informationen samman till ett arkivpaket (AIP) vars struktur följer *BagIt* standarden för hur data skall organiseras/struktureras för långtidsförvaring. *BagIt* standarden har utvecklats av *Library of Congress* och *California Digital Library*.

[29] ”METS är en flexibel standard som använder XML för att koda upp strukturen. Detta gör att standarden är oberoende av ett visst programmeringsspråk eller operativsystem.” (Riksarkivet 2017, 3)
[30] https://guides.library.cornell.edu/ecommons/formats [noterat: 2020-03-31]
[31] https://www.loc.gov/preservation/resources/rfs/ [noterat: 2020-03-31]

Denna översikt över Archivematica är långt ifrån fullständig, och för den som vill lära sig mer är vår rekommendation att surfa in på programmets hemsida[32]. Utöver själva manualen så finns där även en fullständig demomiljö varigenom vem som helst kan testa programvaran.

AtoM – Access to Memory

Om Archivmatica utgör det digitala arkivets motsvarighet till arkivdepån, så utgör AtoM e-arkivets motsvarighet till mer traditionella förteckningsprogram som till exempel Visual Arkiv. Det är med andra ord i AtoM som arkivhandlingarna metadatasätts (kan även göras direkt i Archivmatica) och görs sökbara. Till skillnad från mer traditionella arkivredovisningsprogram fungerar även AtoM, om man vill, som en plattform för att tillgängliggöra arkivhandlingar direkt via internet. AtoM använder sig av *PREMIS Rights* för att ställa in vilka handlingar som skall vara tillgängliga och vilka som inte skall vara tillgängliga för oinloggade användare. Via programmets mediaspelare (se den mörkgrå rektangeln i bilden nedan) kan besökare till exempel titta direkt på de bilder och videoklipp som gjorts allmänt tillgängliga.

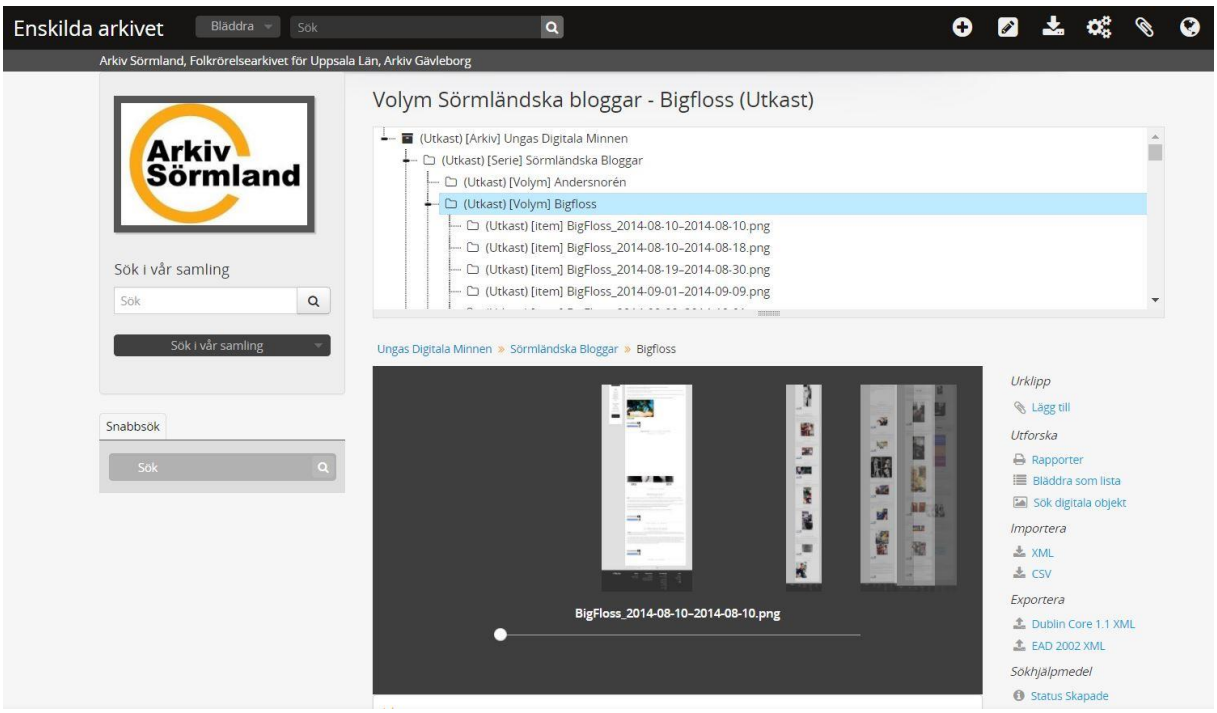

På bilden visas AtoM:s grafiska gränssnitt.

[32] https://www.archivematica.org/en/ [noterat: 2020-03-30]

AtoM erbjuder ett flertal avancerade sökfunktioner för att underlätta navigering i arkivet, och det går även att precis som i vilken dator som helt klicka sig fram från mapp till mapp (se mappstrukturen i bildens vita ruta). För mer info rekommenderar vi webbplatsen[33] för programmet, varpå det går att logga in på en demo-site för att själv undersöka programmet och alla dess funktioner.

SAMMANFATTNING

Ungas Digitala Minnen, tidigare kallat ”ARKI-VERA-ARKI-VUNGA”, är ett treårigt utvecklingsprojekt som bedrivits av Arkiv Sörmland i syfte att samla in och bevara digitala handlingar från unga (ca 18–25 år) sörmlänningar så att framtidens historia även kan berättas utifrån deras perspektiv. Dagens unga personer är nämligen en underrepresenterad grupp inom arkivets samlingar, och deras engagemang manifesteras ofta på digitala plattformar som vanligtvis inte kommer arkiven till del, såsom webbplatser och sociala medier. Under de tre år som projektet bedrivits har vi bland annat undersökt unga sörmlänningars användning av sociala medier via frågelistor, samlat in bloggar och fotografier i samarbete med privatpersoner, samt skapat ett interaktivt webbarkiv innehållande de verksamheter som 128 företag och föreningar valt att dela med sig av på den öppna webben. Utöver det insamlade arbetet har vi utvecklat en e-arkivplattform bestående av programmen Archivematica och AtoM, vari de insamlade handlingarna kommer att bevaras digitalt till framtida generationer. Projektet har samfinansierats av Region Sörmland och Statens Kulturråd.

AVSLUTANDE REFLEKTION OM DIGITALT BEVARANDE

Efter att nu ha presenterat utvecklingsprojektet Ungas Digitala Minnen, det insamlade materialet samt vår e-arkivlösning vari de insamlade handlingarna arkiverats, så avslutas nu denna rapport med en mer allmän diskussion om långsiktiga digitala bevarande (LDB) och dess grundläggande villkor. För att kunna bevara handlingar digitalt över långa tidperioder är det av största vikt att detta åtagande står på en stabil grund. Detta fundament utgörs enligt McGovern (2007) av följande tre beståndsdelar:

- **R**esurser – Mänskliga, teknologiska och inte minst ekonomiska.
- **O**rganisering/Organisation – Klarhet över vad som är målet, arbetets omfattning samt att det finns anställd personal som kan förvalta det digitala arkivet.

[33] https://www.accesstomemory.org/en/ [noterat: 2020-03-30]

- **T**eknologi – De specifika bevarande strategier och verktyg som används för att förverkliga målbilden gällande ett långsiktigt digitalt bevarande.

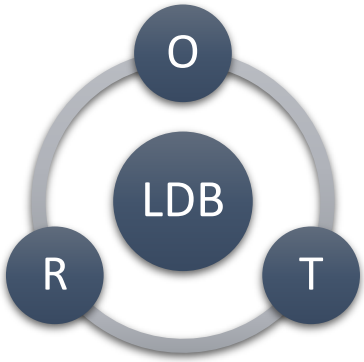

Modellskiss över relationen mellan det långsiktiga digitala bevarandet (LDB)
och dess fundament bestående av: resurser (R), organisation (O) och teknologi (T).

Det är viktigt att förstå att alla dessa tre rot-villkor måste vara uppfyllda för att skapa stabilitet och säkerhet över tid. Relationen villkoren emellan blir begriplig om man föreställer sig att vart och ett av villkoren utgör ett separat ben tillhörande en trebent pall. Tillsammans skapar de en stabilitet som tål stora vikter, men om så bara ett ben ger vika är risken stor att hela konstruktionen faller samman. Detta ömsesidiga beroende är viktigt att ta i beaktande då system för långsiktigt digitalt bevarande konstrueras och förvaltas.

Vi på Arkiv Sörmland befinner oss för närvarande i en situation där vi åtminstone på en grundläggande nivå uppfyller kraven gällande organisation och teknologi, medan det däremot råder osäkerhet kring resursdelen av ekvationen. För som det är nu har utvecklingen av Arkiv Sörmlands e-arkivlösning kunnat ske som en del av projektet Ungas Digitala Minnen, men vad händer när projektet är slut? Måste den personal som är bärare av arkivets kompetens gällande e-arkivering och hantering av digitala handlingar sägas upp? Och har vi ens råd att fortsatt drifta vår e-arkivlösning? Problemet är att Arkiv Sörmland, liksom många andra arkiv, är mitt i en omställningsprocess vari nya uppgifter tillkommer (arkivering av digitala handlingar) medan de gamla uppgifterna består (arkivering av analoga handlingar). Det innebär en ökad arbetsmängd, men även att nya bevaranderutiner och teknologier måste utvecklas och inkorporeras i arkivens dagliga verksamhet, och för det behövs det *mer resurser till arkivens ordinarie verksamheter*. Det är nämligen inte en hållbar lösning att bedriva ett långsiktigt digitalt bevarande på projektbasis.

En strategi för att minimera ekonomiska riskfaktorer är att hålla kostnaderna för e-arkivet så låga som möjligt. För att minimera utgifterna har vi valt att använda oss av en tvåfaldig strategi. Till att

börja med har vi valt att använda oss av en *open-source* lösning för att undvika dyra licenskostnader för programvaran. Kvar finns dock kostnader för själva driften av e-arkivlösningen, och dessa har vi valt att minimera genom att dela vår e-arkivlösning med Folkrörelsearkivet för Uppsala Län och Arkiv Gävleborg. I skrivande stund är även ett fjärde arkiv på väg in denna gemensam e-arkivlösning, som vi valt att kalla för Enskilda Elektroniska Arkivet, eller EE-Arkivet kort och gott.[34] Fördelarna med detta samarbete är många, och utöver kraftigt reducerade driftkostnader för var och ett av arkvien finns det även andra synergivinster såsom kompetensbreddning och möjligheten att lära av varandras erfarenheter. Som vi alla vet är en grupp starkare än en individ, och samma logik gäller även för drift och utveckling av e-arkivlösningar för enskilda- såväl som offentliga arkiv.

[34] https://enskildaarkivet.se/ [noterat: 2020-03-31]

KÄLLOR

Blomdahl, Ulf, Elofsson, Stig, Åkesson, Magnus & Linda Lengheden (red.) (2014). *Segrar föreningslivet?: en studie av svenskt föreningsliv under 30 år bland barn och unga.* Stockholm: Stockholms stad - Idrottsförvaltningen, Forskningsenheten. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svtstatic.se/image-cms/svtse/1417442251/svts/article2512822.svt/BINARY/Segrar%20f%C3%B6reningslivet%20text%20med%20omslag.pdf> [noterat: 2020-03-27]

Fridays For Future (2020). *Om oss: vilka är vi?* [Elektronisk] Tillgänglig: <https://fridaysforfuture.se/om-oss/> [noterat: 2020-03-30]

McGovern, Nancy Y. (2007). *A Digital Decade: Where Have We Been and Where Are We Going in Digital Preservation?* RLG DigiNews: Issue index: Apr 15, 2007. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/60441/McGovern-Digital_Decade.html?sequence=4> [noterat: 2020-03-30]

MUCF (2014). *Fokus 14: ungas fritid och organisering.* [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/fokus-14.pdf> [noterat: 2020-03-24]

MUCF (2019). *Unga med attityd: hälsa, fritid och framtid.* [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/unga_med_attityd_2019_del_3.pdf> [noterat: 2020-03-24]

MUCF (2020). *Ungas rätt till en meningsfull fritid: tillgång, trygghet och hinder.* [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ungidag_2020_-_ungas_ratt_till_en_meningsfull_fritid.pdf> [noterat: 2020-03-24]

The Guaridian (2019). *Closure of Google+: everything you need to know*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.theguardian.com/technology/2019/feb/01/closure-google-plus-everything-you-need-to-know> [noterat: 2020-03-31]

Ung Företagsamhet (u.å.). *Om Ung Företagsamhet*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://ungforetagsamhet.se/om-ung-foretagsamhet> [noterat: 2020-03-31]

Wikipedia (2019a). *Lunarstorm*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Klimatstrejkerna_i_september_2019> [noterat: 2020-03-31]

Wikipedia (2019b). *Klimatstrejkerna i september 2019*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Lunarstorm> [noterat: 2020-03-31]

Riksarkivet (2017). *Introduktion till FGS Paketstruktur: vägledning och förklaring till de förvaltningsgemensamma specifikationerna*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://riksarkivet.se/Media/pdf-filer/doi-t/Introduktion_till_Forvaltningsgemensamma_specifikationer_FGS_Paketstruktur_RAFGS2D1A20171025.pdf> [noterat: 2020-03-30]